

مسئولیت مدنی داوران ورزشی در حقوق ایران و اسناد بین المللی ورزشی

محمد رضایی^۱، مجید رحمانی^۲

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد گروه حقوق خصوصی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نورآباد ممسنی، ایران

^۲ استادیار و هیات علمی گروه حقوق خصوصی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نورآباد ممسنی، ایران

چکیده

فعالیت های ورزشی خصوصا زمانیکه در قالب ورزش حرفه ای انجام میگردد، ممکن است ضرر و زیان های جسمی برای ورزشکاران بوجود آورد. برخی از این خسارتهای ناشی از نقض تعهدات قراردادی بوده و بعضا بدون وجود قرارداد ایجاد می شود عامل ورود ضرر ممکن است فعل یا ترک فعل (تقصیر) ورزشکار بوده و یا ضرر از تقصیر داور ناشی شود که موجب ضمان و مسئولیت قهری آنها می باشد در فقه امامیه اطلاق و تسبیت از مبانی و منابع مسئولیت مدنی شناخته شده و به موجب آن داوران ورزشی از جمله غریق نجات تحت شرایطی مسئول جبران خسارت ناشی از تقصیر خود می باشند. در حقوق موضوعه کشورهای مختلف نیز به مسئولیت مدنی داوران ورزشی اشاره شده است. در حقوق ایران نیز مسئولیت ناشی از حوادث ورزشی به صورت خاص از سال ۱۳۵۲ در قانون مجازات وارد شد و در سال ۱۳۷۰ در قانون مجازات اسلامی تدوین شده است.

واژه های کلیدی: مسئولیت مدنی، داوران ورزشی، حوادث و عملیات ورزشی، تقصیر داور ورزش، حقوق ایران و اسناد بین المللی ورزشی

مقدمه

امروزه نقش ورزش در جوامع مختلف و در سطح بین الملل، امری انکارناپذیر است و بخش بزرگی از مردم به شیوه‌های گوناگون در قالب شخص حقیقی و حقوقی در آن فعالیت دارند؛ چنان که هر کدام دارای وظایفی هستند و بر این اساس ممکن است برای آنها مسئولیت‌هایی به وجود آید.^۱ به عبارت دیگر، ورزش به مثابه مقوله‌ای فراگیر و جهانی، از قدرت سازماندهی و نفوذ فراوانی برخوردار می‌باشد؛ به گونه‌ای که عنصر رقابت و مسابقه در کنش‌های ورزشی سبب پدیدار گشتن نظام داوری و تدوین قوانین حقوق ورزشی گوناگون شده است.^۲ با توجه به تعدد و تنوع رشته‌های ورزشی، طرح دعاوی و همچنین سر برآوردن مسائل و مشکلاتی که باعث دور شدن اصل رقابت و جوانمردی از روح ورزش شده، دادگاه‌ها و مقررات متعددی نیز تشکیل شده است که هر کدام به نوبه خود درصدد به حداقل رساندن تخلفات ورزشی و همچنین ایجاد سازوکار حقوقی مدونی برای مقابله با تخلفات و جرایم ورزشی هستند. اعتبار «دیوان بین‌المللی داوری ورزش» باعث شده تا سالیانه حدود ۴۰۰ پرونده جهت رسیدگی به این دیوان ارجاع شود.^۳ البته باید در نظر داشت که حدود ۲۰۰ پرونده از آمار یاد شده، پرونده‌های سنگین و حساسی هستند که از دیدگاه رسانه‌ها و افکار عمومی مورد توجه بیشتری قرار می‌گیرند که در این میان بیش از ۳۰ درصد از شکایات و تخلفات به دوپینگ مربوط می‌شود (همان). همچنین طبق آمار ارائه شده در بولتن سال ۲۰۲۱ که به تازگی منتشر شده است، موارد متعددی از اختلافات مربوط به المپیک ۲۰۲۰ توکیو و اتحادیه فوتبال اروپا نیز به این پرونده‌ها اضافه شده که یا رسیدگی شده و یا در حال رسیدگی هستند.^۴

تأسیس نهادهای حقوقی بین المللی نشانگر پیچیده شدن مناسبات ورزشی و فاصله گرفتن از این واقعیت است که ورزش و اداره امور آن، امری ساده و راحت می‌باشد.^۵ به همین دلیل ایجاد سازوکار حقوقی و تدوین مقررات بین المللی نیازمند آگاهی ورزشکاران، مربیان، داوران و دست‌اندرکاران و عوامل ورزشی است که هر یک بر اساس وظایف خود، نقشی را بر عهده می‌گیرند. در واقع، ناآگاهی از قوانین و خلأ در این زمینه می‌تواند تبعات نامطلوبی برای ورزش در پی داشته باشد. آگاهی از قوانین حقوقی ورزش که اغلب تحت تأثیر قوانین فرامرزی است، یک ضرورت حرفه‌ای شاغلان ورزش می‌باشد.^۶ گفتنی است که برخی کشورهای صاحب صنعت ورزشی جهت ترویج و توسعه ورزش‌های بومی در کشورشان و دستیابی به اقتصاد پایدار و ترویج فرهنگ خود در جهان، ورزش را نیازمند تصویب قواعد و مقررات جهانی برای داوری در پرونده‌های حقوق ورزشی دانسته‌اند و تلاش برای یکسان کردن قوانین حقوقی را در اولویت قرار داده‌اند.^۷ ضمن اینکه صنعت ورزش با رویکرد ورزش‌های تجاری و توسعه باشگاه‌های خصوصی، راه اندازی لیگ‌های معتبر در رشته‌های مختلف ورزشی، قراردادهای مالی با بازیکنان، مربیان و داوران، ایجاد باشگاه‌های مختلف آماتور و حرفه‌ای در رشته‌های مختلف و برگزاری مداوم مسابقات به دلیل بروز حوادث ناشی از برنامه‌ها و فعالیت‌های ورزشی برای ورزشکاران، نیروهای متخصص و آگاه به حیطه وظایف و اختیارات خود را

۱ - زارع و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۷

۲ - گودفری، ۲۰۰۹: ۹۰

۳ - وکیل و اسکندری، ۱۳۹۴: ۱۰

۴ - رودنبرگ، ۲۰۱۸: ۲۸

۵ - مک‌لارن، ۲۰۰۱: ۳۷۹

۶ - شهبازی و برلیان، ۱۳۹۷: ۳

۷ - بین و همکاران، ۲۰۱۹: ۱۰۶

می‌طلبید^۱. بنابراین در اداره امور ورزشی هم از حیث مدیریتی و هم از حیث مطالعه و آگاهی قوانین، ضرورت وجود مدیران حقوقی احساس می‌شود؛ بدین معنا که آنها بتوانند با درک شرایط، مطالعه قوانین جدید و همچنین سازگار کردن ورزش داخلی کشورها با قوانین بین‌المللی در زمینه حقوق ورزشی، از بروز خسارات علیه ورزشکاران جلوگیری نمایند و یا اینکه در صورت طرح دعوی، بتوانند حقوق پایمال شده افراد مرتبط با ورزش را بازپس گیرند^۲. همه این عوامل در نهایت باعث جذابیت ورزش، تشویق تماشاگران برای دنبال کردن امور ورزشی و همچنین برقراری روح جوانمردی و عدالت صورت می‌گیرد.

از سوی دیگر، ورزش امروزه یکی از عوامل اصلی برای آشنایی فرهنگ‌ها با یکدیگر، کاستن از آلام بشری، ترویج صلح و نوع‌دوستی و همچنین ترویج اصل رقابت سالم در بخش‌های مختلف جامعه برای رسیدن به آمال بشری است. به همین دلیل است که ورزش کردن نه فقط حرکات فیزیکی، بلکه نوعی آموزش به شمار می‌آید که از منظر اجتماعی کردن افراد نیز مفید است^۳. بنابراین چنین تأثیر عمیقی که از سوی ورزش بر جای می‌ماند، بدون داشتن قوانین مدون، نهادهای حقوقی اثرگذار، دست‌اندرکاران آموزش‌دیده و آگاه تبدیل به یک امر ناسالم در جامعه جهانی می‌شود. به همین دلیل تلاش‌های متعددی صورت می‌گیرد تا سازوکارهای حقوقی برای مقابله با تخلفات و جرایم ورزشی به صورت اصول مدون تشکیل شود. به عنوان مثال، ورزش فوتبال امروزه یکی از اثرگذارترین و گسترده‌ترین ورزش‌ها در جهان است که در جوامع صنعتی و در حال توسعه به عنوان یکی از ابزارهای مهم برای توسعه فرهنگی در نظر گرفته می‌شود^۴. با این استدلال که ترویج ورزش و تماشای رشته‌های مختلف ورزشی به نوبه خود باعث شکل‌گیری فرهنگ خاصی در میان مردم جهان شده است که حتی از منظر یکنواختی باعث ایجاد همبستگی جهانی و کنش‌های واحدی نیز می‌گردد. در صورتی که چنین رویداد بشری بدون داشتن قوانین و مقررات حقوقی به پیش برود، تغییرات فرهنگی منبث از آن نیز کارساز نخواهد بود و به ابزاری برای دشمنی و خصومت و رقابت ناسالم تبدیل می‌شود.

با توجه به مشکلات و تخلفاتی که در حوزه ورزش در نقاط مختلف جهان رخ داده بود، زمینه‌های لازم برای شکل‌گیری نهادی بین‌المللی برای حل این اختلافات ضروری به نظر می‌رسید. در اوایل دهه ۱۹۸۰ اختلافات ورزشی رو به فزونی گذاشته بود و همین جریان‌ها، کمبود یک مرجع بین‌المللی برای رسیدگی به این اختلاف‌ها را بیش از پیش مطرح کرد. در سال ۱۹۸۱ با انتخاب خوان آنتونیو سامارانش به عنوان رئیس جدید «کمیته بین‌المللی المپیک» اوضاع فرق کرد. وی ایده تأسیس یک مرجع قضایی را مطرح نمود. یک سال بعد در جلسه «کمیته بین‌المللی المپیک» در رم، یک قاضی با نام مبیای که در آن زمان عضو «دیوان بین‌المللی دادگستری لاهه» بود به عنوان مدیر «گروه بررسی و آماده‌سازی دادگاه ورزشی» برگزیده شد و چندی بعد «دیوان داوری ورزش» تأسیس شد. علت دیگری که باعث ایجاد «دیوان داوری ورزش» شد، لزوم رسیدگی فوری به پرونده‌های ورزشی بود، چراکه اگر این موارد را به دادگاه‌های معمولی ارجاع می‌دادند تا مدت‌ها برای حل مشکل باید زمان سپری می‌شد. حامی مالی «دادگاه عالی ورزش»، «کمیته بین‌المللی المپیک است» و با اعلام رسمی این کمیته در سال ۱۹۸۳ بود که «دیوان بین‌المللی داوری ورزش» در ۳۰ ژوئن سال ۱۹۸۴ با رهبری «مبیای» و «شوار» آغاز به کار کرد. قوانین این دادگاه با آنچه امروزه وجود دارند، تاحدی فرق داشت^۵.

۱ - نادران و سمیه، ۱۳۹۳: ۵۱

۲ - لو، ۲۰۱۷

۳ - نوایخش و جوانمرد، ۱۳۸۸: ۱۳۵

۴ - نادریان جهرمی، ۱۳۹۱: ۲۱

۵ - شورای اختلافات ورزشی، ۲۰۰۶

سران «دیوان بین المللی داوری ورزش» در تعریف این مؤسسه بین‌المللی می‌گویند: «دیوان حکمیت ورزش یک مؤسسه مستقل از سازمان‌های ورزشی است که خدماتی را به منظور تسهیل در رفع اختلاف‌ها در ورزش از طریق حکمیت، داوری و وساطت ارائه می‌کند و دارای قوانینی است که ورزش بین‌الملل به آن احترام می‌گذارد. این دیوان هم اکنون دارای ۳۰۰ داور متخصص در قوانین ورزشی از ۸۷ کشور مختلف جهان است. دیوان بین المللی داوری ورزش وظیفه دارد به طور قانونی اختلاف‌های ورزشی را برطرف سازد و احکام صادره از سوی این نهاد بین المللی، حکم دادگاه را دارد. این نهاد بین‌المللی جلسه‌های مشاوره فراوانی برای هر یک از طرفین دعوی برگزار و سعی می‌کند اختلاف‌ها را از طریق میانجیگری برطرف نماید. در واقع یکی از کارهای مهمی که اعضای دیوان بین المللی داوری ورزش قصد دارند آن را بزرگ جلوه دهند، جلسه‌های مشاوره بین طرفین اختلاف است. ضمن اینکه دیوان بین المللی داوری ورزش، دادگاه‌های موقتی را برای بازی‌های المپیک، بازی‌های کشورهای مشترک‌المنافع یا دیگر رقابت‌های معتبر جهانی برپا می‌کند تا به مشکلات و اختلاف‌های احتمالی، خیلی سریع پایان دهد. این دادگاه بر اساس ماهیت هر نوع بازی، قوانین ارجاع اختلاف‌ها را با توجه به شرایط آن تدوین می‌کند. دفتر اصلی «دیوان بین المللی داوری ورزش» در لوزان سوئیس است.^۱ البته دو دفتر دیگر نیز در سیدنی و نیویورک دارد.^۲

در سال ۱۹۹۹ بود که کدهای جدیدی به مقررات این دیوان اضافه شد تا مشکلات احتمالی کمتر شود- البته جهت حل و فصل منازعات مربوط به صدمه و خسارت، «دادگاه حکمیت عادی» مورد استفاده قرار می‌گیرد.^۳ با این حال، تأسیس این نهاد حقوقی بین المللی به دنبال خود، پیامدها و آثاری به دنبال داشته است که به مهم ترین آنان پرداخته می‌شود.

اولین چالش به بین المللی بودن و یا نبودن دادگاه مذکور مرتبط است. توضیح اینکه حقوق ورزشی دارای ماهیتی بین‌المللی است، زیرا تمامی افراد و سازمان‌های ورزشی با وجود فعالیت‌های ملی، هدف بین‌المللی را دنبال می‌کنند که به علت تفاوت ساختارهای حقوقی هنوز تعریف جامعی از حقوق ورزش جهانی وجود ندارد و تنها حوادث و پرونده‌ها با توجه به یک سری اصول پذیرفته شده قانونی و براساس چهارچوب سیستم‌های قانونی دولت‌ها بررسی می‌شود. بیش از دو دهه دادگاه‌ها درگیر تحلیل و بررسی چارچوب حقوقی برای رخدادها و پرونده‌های ورزشی اعم از داخلی و بین‌المللی و سایر موارد بوده‌اند که دانستن آنها برای داوران ورزشی و حقوق‌دانان ورزشی الزامی است، زیرا حفظ اصل استقلال ورزش و در عین حال جلوگیری از هرج و مرج و بروز جرم یا تخلف در آن دو چندان اهمیت دارد و از جهتی با وجود تلاش برای تثبیت قوانین ورزشی اجرای آن در کشورها معضل دیگری است.^۴

در پرونده‌های ورزشی گاهی تشخیص نوع حقوقی یا کیفری بودن آن بسیار دشوار است، زیرا در ورزش اصل رضایت پذیرفته شده و در عین حال شکل‌گیری رویه قضایی بیشتر از پرونده‌های ورزشی ناشی از تصمیم‌گیری‌های «دیوان بین المللی داوری ورزش» است که به عنوان حقوق ورزشی به تایید بیشتر کشورها رسیده است. فدراسیون‌های بین‌المللی و قاره‌ای، نمونه‌های سازمان‌های بین‌المللی هستند. محرومیت‌ها و تنبیهاتی که برای اجرا نکردن تصمیمات این سازمان‌ها اتخاذ می‌شود، باعث گردیده تصمیمات آنها از سوی کشورهای عضو تا حد زیادی رعایت شود. برای نمونه می‌توان به تعلیق فوتبال ایران اشاره کرد که باعث تغییرات حقوقی زیادی در ساختار فدراسیون فوتبال شد. این نهادهای بین‌المللی دارای نهادهای حل و فصل اختلافات

۱ - کولوسی و کاران، ۲۰۱۳: ۲۸

۲ - دانشگاه جورج میسون، ۲۰۰۶

۳ - کوچ و همکاران، ۱۹۹۴: ۷۱

۴ - لووری، ۲۰۱۵: ۵

و رسیدگی به تخلفات حوزه ورزش نیز هستند.^۱ موقعیت دیوان همچنین توسط کنوانسیون اروپایی مربوط به شناسایی شخصیت حقوقی سازمان های بین المللی غیردولتی مورد شناسایی قرار گرفته است. اگر شخصی از رأی صادره توسط دیوان ناراضی باشد می تواند به دادگاه های سوئیس که در حوزه قضایی مقر دیوان قرار دارند تحت شرایط محدودی و براساس بند ۲ ماده ۱۹۰ قانون فدرال سوئیس در رابطه با حقوق بین الملل خصوصی شکایت کند.^۲ در نتیجه داوران ورزشی باید در مورد مسئولیت های حقوقی و دیوان حکمیت بین المللی اطلاعات لازم را داشته باشند.

شرایط احراز صلاحیت دیوان بین المللی داور ورزش به گونه ای است که طرفین در دیوان بین المللی داور ورزش باید به صورت کتبی توافق کنند که این توافق یا به صورت فوری است و یا در قالب قرارداد، اساسنامه و حتی می تواند به صورت قوانین سازمان یا وزارتخانه ظاهر شود که طرفین از قبل توافق می کنند که داور در هر منازعه را به دیوان بین المللی داور ورزش ارجاع دهند. حتی می توانند توافق کنند که بعد از بروز اختلاف به دادگاه حکمیت ورزشی متوسل خواهند شد. داوران بدین ترتیب انتخاب می شوند که حکمیت به هیئتی متشکل از سه داور گفته می شود که هریک از طرفین داور خود را از فهرست دیوان بین المللی داور ورزش انتخاب می کنند. با تعیین شدن دو نفر از داورها، سومین نفر که رئیس هیئت خواهد بود، توسط دادگاه انتخاب می شود. در هر صورت اگر طرفین موافق باشند و «دیوان بین المللی داور ورزش» چنین تشخیص دهد، ممکن است یک نفر داور تعیین گردد که این به طبیعت و اهمیت موضوع بستگی دارد. داورها باید مستقل باشند؛ به این معنی که هیچ ارتباطی با طرفین نداشته و در دعوی نیز هیچ نقشی نداشته باشند.^۳

با در نظر گرفتن این مسائل، مسئولیت حقوقی داوران ورزشی در رشته های مختلف ورزشی از منظر مقررات بین المللی داور ورزش به عنوان یکی از مهم ترین نهادهای حقوقی بین المللی همواره محل بحث بوده است. در این پژوهش با هدف بررسی مسئولیت حقوقی داوران ورزشی، به دلایل و ضرورت های ترویج اصول حقوقی ورزشی در میان داوران ورزشی پرداخته می شود. با پذیرش این فرضیه که مسئولیت حقوقی داوران ورزشی در چارچوب مقررات دیوان بین المللی داور ورزش به عنوان یکی از عوامل توسعه ورزش و ترویج اصل مسئولیت پذیری عوامل ورزشی در نظر گرفته می شود، محقق درصدد بررسی مسئولیت مدنی داوران ورزشی در حقوق ایران و اسناد بین المللی ورزشی بوده است.

سوابق پژوهش

۱- میرصفیان حمیدرضا، محمدی نژاد آزاده (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان بررسی نگرش، دانش و عملکرد داوران رشته های ورزشی پربرخورد در ارتباط با مسائل قانونی مرتبط با حرفه ی داور نشان دادند هدف پژوهش حاضر سنجش نگرش، دانش و عملکرد داوران رشته های ورزشی پربرخورد در ارتباط با مسائل قانونی مرتبط با حرفه ی داور است. جامعه ی آماری پژوهش شامل کلیه ی داوران مرد رشته های ورزشی تکواندو، کاراته، جودو، کشتی، بوکس در شهر اصفهان در سال ۱۳۹۵ است که از میان آنها ۱۸۳ داور به صورت تصادفی طبقه ای انتخاب شدند. همچنین کلیه ی مسئولان هیأت های ورزشی و اعضای کمیته های داور رشته های ورزشی مذکور در شهر اصفهان به منظور سنجش عملکرد داوران در ارتباط با اجرای وظایف قانونی خود در مبادین رقابتی در انجام این پژوهش مشارکت داشتند. از سه ابزار محقق ساخته به منظور سنجش نگرش، دانش و عملکرد

۱ - آریانفر، ۱۳۹۴: ۱۰۷

۲ - بلک شو و همکاران، ۲۰۰۳: ۶۷

۳ - دانشگاه جرج واشنگتن، ۲۰۱۶

داوران در این پژوهش استفاده شد. نتایج نشان داد که نگرش داوران ورزش های پربخورد نسبت به حقوق ورزشی و مباحث حقوقی مرتبط با حرفه ی داوری نگرشی منفی است و آنها دانش مناسبی در خصوص مسائل قانونی مرتبط با حرفه ی داوری ندارند. همچنین عملکرد آنها در زمینه ی اجرای وظایف قانونی مرتبط با حرفه ی داوری در محیط رقابت مناسب ارزیابی نشده است.

۲- جوان جعفری عبدالرضا، صفری صادق (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان چالش های حقوق کیفری در مواجهه با خشونت ورزشکاران در فوتبال نشان دادند تاریخ فوتبال مملو از صحنه های خشونت آمیز و تأثرآوری است که به هیچ وجه با کار کردها و اهداف متعالی این رشته ورزشی سنخیتی ندارد. در این راستا آمارهای موجود در زمینه شیوع این پدیده ناهنجار در فوتبال، حاکی از آن است که حقوق کیفری برای مقابله با این پدیده، با چالش هایی مواجه است که نمی تواند از تمام توان و ابزارهای خود جهت مقابله با خشونت در ورزش استفاده کند. بدین سان در پژوهش حاضر تلاش شده ضمن تفکیک میان انواع خشونت مجاز و غیرمجاز در ورزش فوتبال و بیان ویژگی های هریک، به طور خاص به موانع و مشکلات حقوق کیفری برای مقابله با انواع خشونت ورزشکاران در فوتبال پرداخته شود.

۳- پاک نژاد محسن، درانی کمال (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان رفتارهای تهاجمی تماشاگران فوتبال و علل روانی و اجتماعی آن نشان دادند هدف از این پژوهش، ارائه انواع و میزان رفتارهای تهاجمی در استادیوم های ورزشی فوتبال و نیز بررسی ارتباط عوامل فردی تماشاگران، رفتار کلامی مدیران و کارکنان استادیوم، جبهه گیری و سوگیری رسانه های ورزشی، الگوبرداری از تماشاگران تیم های معروف جهانی، داوری بازی ها و روحیه خشونت طلبی تماشاگران با رفتارهای تهاجمی تماشاگران است. یافته های پژوهش بیانگر شیوع بیشتر رفتارهای تهاجمی کلامی مانند شعار علیه طرفداران و بازیکنان تیم رقیب و شیپور زدن در خیابان نسبت به رفتارهای تهاجمی فیزیکی بود. روحیه خشونت طلبی تماشاگران با ضریب بتای مثبت و حضور نیروی انتظامی با ضریب بتای منفی به طور معنی داری رفتار تهاجمی تماشاگران را تبیین کرد.

۴- محسنی تبریزی علیرضا، رحمتی محمد مهدی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان سیری در مفاهیم و نظریه های خشونت پرخاش و پرخاشگری به منظور ساخت و ارائه یک مدل علی - توصیفی خشونت در ورزش نشان دادند رهیافت زیست شناختن و تنویری ناکامی پرخاشگری بیشتر معطوف به ماهیت عام خشونت و پرخاشگری است اما در نظریه های جامعه شناسی بیشتر به عوامل اوباشگری و خشونت در ورزش توجه می شود تاکید مقاله حاضر بر توجه دادن به کاستی های هر یک از این نظریه هاست در نهایت محققین یا تلفیق دیدگاه های آسیب شناختی کلارک و دیدگاه کارکردگرایی ساختاری مدل علی - توصیفی خود را برای مطالعه ابعاد آسیب شناختی رفتار تماشاگران فوتبال در ایران پیشنهاد می کنند.

۵- باقرنیا حمید، ساقیان مهدی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان ضرورت تاسیس فدراسیون حقوق ورزشی و نقش آن در پیشگیری از جرایم ورزشی نشان دادند وجود جرایم ورزشی در طول تاریخ ورزش مسئله ای است که ابعاد مختلف زندگی ورزشکاران و دست اندرکاران این حوزه را تحت تاثیر قرار داده و همواره به عنوان پدیده ای که نشانه تخطی گروهی از افراد جامعه ورزشی نسبت به هنجارهای اجتماعی است، مورد توجه قرار گرفته است. علیرغم تلاش های متخصصان و کارشناسان علم حقوق ورزشی، متأسفانه روز به روز شاهد ظهور و بروز جرایمی از قبیل دوپینگ، خشونت، فساد و... در سطح جامعه ورزشی هستیم که عواقب و پیامدهای ناخوشایند آن روح ورزش و کرامت انسانی را تحت تاثیر قرار داده است. از این رو، پیشگیری از جرایم و شناخت ریشه های اصلی وقوع تخلفات ورزشی از جمله آرمان هایی است که صاحب نظران علم حقوق ورزشی از دیرباز در ذهن داشته اند. پژوهش حاضر با تمرکز بر ایجاد ورزشی پاک و اخلاق مدار و با هدف پیشگیری از وقوع

جرایم و تخلفات ورزشی با بهره‌گیری از ابزارهای موثر آن همچون مدیریت و آموزش با گردآوری اطلاعات به روش کتابخانه‌ای به بررسی حقوق ورزشی، جرایم ورزشی و راه‌های پیشگیری از این جرایم پرداخته است. نتایج به دست آمده، ضرورت تأسیس «فدراسیون حقوق ورزشی» را به عنوان نهادی در کاهش جرایم و تخلفات ورزشی مشخص کرد تا امکان صیانت از حقوق وزارت ورزش و جوانان و فدراسیون‌های ورزشی را در سطح ملی و بین‌المللی و حمایت قضایی از جامعه ورزش را در مراجع حقوقی و کیفری فراهم نماید.

مفهوم مسئولیت مدنی و قلمرو آن

معنای مسئولیت مدنی ارائه تعریف از مسئولیت مدنی کمی دشوار به نظر میرسد زیرا در تعریف بایستی به معنای مسئولیت که مرکز تضارب افکار است نیز اشاره شود و به تعبیر برخی از حقوقدانان اگر در بین مباحث حقوق مدنی سزاوار باشد مستقیماً به موضوعی بپردازیم بدون توجه به تعریف آن همین بحث مسئولیت مدنی خواهد بود.^۱

تعاریف متعددی از مسئولیت مدنی به عمل آمده که به برخی از آنها اشاره می‌شود.

۱- مسئولیت مدنی حالتی است که قانوناً شخص ملزم است ضرری را که به دیگری به واسطه خطای خود ایراد نموده جبران نماید. تعریف فوق مبتنی به نظریه خطا یا تقصیر است و برای تحقق مسئولیت وجود ضرر را کافی نمیداند.

۲- مسئولیت مدنی تعهداتی است که بر دوش فرد گذاشته میشود و ناشی از فعالیتهای اوست حتی در صورتیکه مرتکب خطا و تقصیر نشده باشد. تعریف مزبور که به ساواتیه نسبت داده میشود به موضوعی بودن مسئولیت مدنی اشاره می‌کند. مهمترین بحثی که ما را در شناخت مسئولیت مدنی کمک ویاری میکند بررسی مبنای مسئولیت مدنی است. در هر مورد که شخص ناگزیر از جبران خسارت دیگری باشد، می‌گویند در برابر او مسئولیت مدنی دارد. مسئولیت مدنی لازمه داشتن اختیار است. انسان آزاد و عاقل از پیامد کارهای خویش آگاه و مسئول آن است و مسئولیت شخص نسبت به جبران خسارت ناشی از اعمال خود، قاعده‌ای طبیعی و موافق قاعده است.^۲

مفهوم داور ورزشی

داور ورزشی کسی است که مسابقات ورزشی یا ورزشی رقابتی را مدیریت می‌کند. در طول این رویداد، آنها تخلفات را تشخیص می‌دهند و طبق قوانین بازی مجازات می‌کنند. آنها در هر نوع آب و هوا در داخل و خارج از خانه کار می‌کنند و باید به رویدادهای ورزشی سفر کنند.

حقوق ورزشی در حقوق ایران

از آغاز دوره قانونگذاری در ایران معاصر یعنی از ۱۳۲۴ تا ۱۳۵۲ قانون مشخصی که در باب حوادث ورزشی به صراحت تعیین تکلیف کرده باشد وجود نداشت و حقوقدانان در راستای توجیه حوادث ناشی از عملیات ورزشی به مبانی و اصول حقوقی متوسل شده‌اند. استاد عبدالحسین علی‌آبادی ضمن طرح بعضی نظرها که رضایت مجنی علیه را علت موجهه حوادث ورزشی میدانند معتقد است:

بهترین توجیه عدم مجازات مشت زن و کلیه اشخاصی که در اثنای عملیات ورزشی مرتکب جرح میشوند اجاز قانون است حقوقدانانی که بعد از ایشان در این زمینه اظهار نظر کرده‌اند نیز به اجازه قانون، آداب و رسوم اجتماعی برای موجه قلمداد کردن حوادث موصوف متوسل شده‌اند و گاه گفته‌اند که از نظر قانون ایران با توجه به اینکه موردی وجود ندارد که عرف

۱ - حسن علی الذنون - المبسوط فی المسئولیت المدنیه ص ۱۱

۲ - ناصر کاتوزیان، الزامهای خارج از قرارداد، ص ۴۶

موجب نقض قانون شود نمی توان استدلالات فوق را پذیرفت و به نظر میرسد که در صورت شکایت شاکی در مورد جرح و به هر حال در صورت وقوع قتل قضیه قابل تعقیب باشد.

اما در سال ۱۳۵۲ مقنن به این اختلاف نظر پایان داد و به صراحت و به موجب ماده ۴۲ قانون مجازات عمومی مقرر حوادث ناشی از عملیات ورزشی مشروط بر اینکه سبب آن حوادث نقض مقررات مربوط به آن ورزش داشت که دیباچه ای بر حقوق ورزشی وقواعد عمومی حقوق جزا، نباشد جرم محسوب نمی شود در سال ۱۳۳۳ مقنن همین متن فوق را با اضافه کردن جمله (.... و این مقررات هم با موازین شرعی مخالفت نداشته باشد) در ماده ۱۲ قانون راجع به مجازات اسلامی مورد تأیید قرار داد. در سال ۱۳۷۲ نیز به رغم تغییراتی که در قانون مجازات اسلامی داده شد ماده ۱۲ اخیر الذکر فقط با تغییر شماره ماده به ۵۹ عیناً به تصویب رسید و در حال حاضر در مورد حوادث ناشی از عملیات ورزشی که جنبه جزائی داشته باشد مورد استناد است. اما در مورد مسئولیت مدنی حوادث ورزشی تاکنون قانون خاصی که به صراحت به ورزش اشاره‌ای داشته باشد تصویب وضع است و جبران خسارت حوادث ورزشی با استناد به قانون مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۱۹، قانون مدنی و سایر قوانین، اصول فتاوی و عرف و عادت حل و فصل میشود که شرح تفصیلی آن خواهد آمد.

هیات داوران

هیات داوران یکی از ارکان مهم مسابقات ورزشی است و عملکرد داوران می تواند نقش تعیین کننده ای در میدانی ورزشی داشته باشد، داوران می توانند با دقت در اجرای وظایف خود از وقوع حوادث ورزشی تا حدی جلوگیری و آن را کاهش دهند. از نظر حقوقی داور به کسی اطلاق می شود که توسط یکی از فدراسیونهای مجاز کشر مجوز قضاوت در آن رشته ورزشی را دریافت کرده باشد. داوران از ارکان مهم ورزش محسوب می شوند که عملکرد آنها نقش تعیین کننده ای در میان ورزش و چه بسا در نظم عمومی جامعه دارد. قضاوت داور در ورزش از نظر فنی موضوع بررسی های حقوقی قرار نمی گیرد و اصولاً دآوری بد یا خوب تا آنجا که منجر به حادثه و یا ضرر و یا زیان مالی و یا لطمه به حقوق قانونی دیگران نشود از مشمول حقوق ورزشی خارج است. بنابراین تعامل حقوق با دآوری در ورزش موکول به آن است که رابطه میان قضاوت داور و نتیجه خلاف قانون احراز گردد تا بتوان در باب مسئولیت کیفری یا مدنی او بررسی نمود. آنچه مسلم است عدم مصونیت داوران از پیگردهای قانونی است و هرکس که از عملکرد داور در زمین ورزش متحمل صدمه جانی، مالی و غیره شود حق تعقیب قانونی آنها را خواهد داشت.

مبانی نظری مسئولیت مدنی داوران ورزشی

نظریه تقصیر

سیر اجمالی در تاریخ تحول مسئولیت مدنی نشان می دهد که تاکنون چهار نظریه اصلی این رابطه اجتماعی را اداره کرده است:

نظریه تقصیر، که به موجب آن مبنای مسئولیت مدنی تقصیر است و رفتار اشخاص جداگانه باید مورد ارزیابی قرار گیرد. پیروان این نظریه درباره مفهوم تقصیر یکسان نمی اندیشند و خواهیم دید که پاره ای از آنان معنی اخلاقی و شخصی تقصیر را رها کرده و به آن جنبه اجتماعی و نوعی داده اند، ولی در این که شخص تنها در صورت ارتکاب خطا مسئول است اتفاق نظر دارند. به موجب این نظریه، تنها دلیلی که می تواند مسئولیت کسی را نسبت به جبران خسارتی توجیه کند، وجود رابطه علیت بین تقصیر او و ضرر است. پاره‌ای از نویسندگان ادعا کرده اند، در زمان ما مسئولیت مقصر نسبت به جبران زیانهای ناشی از تقصیر، در زمره داوریهای عقل و از نتایج طبیعت امور است. به نظر اینان، در هر مورد که شخص در جستجوی یافتن مسئول حادثه

زیانباری است، نخستین عاملی که به ذهن او می رسد کسی است که در نتیجه تقصیر او ضرر به وجود آمده است. در ادامه نظریه تقصیر تعریف ماهیت خطای شغلی و معیار آن خالی از لطف نیست.

ماهیت خطای شغلی

اساساً خطای شغلی خطایی است که در هنگام انجام حرفه معین بوجود می آید. مانند خطای وکیل در دفاع و دادرس در صدور حکم و داور ورزش در انجام تمرینات ورزشی خطای شغلی از نقض اصول و قواعد موضوعی و متعارف هر شغل بوجود می آید مثل اینکه حرفه را به شکل نامشروع انجام دهد. در حقوق مصر خطای شغلی را خطایی می نامند که مرتبط با حرفه شخص در هنگام انجام آن می باشد و آن غیر از خطای عادی است و در اصول فنی نقشی ندارد و در انحراف از روش فنی متعارف خطای شغلی تشکیل می گردد.^۱

در فرانسه خطای شغلی در عدم رفتار به مقررات به مانند رفتار بقیه افرادی که آن حرفه را انجام می دهند می باشد. از تعاریفی که در بالا برای خطای شغلی گفتیم می توانیم آنرا چنین تعریف کنیم:

خطای شغلی خطایی است که صاحبان مشاغل در هنگام اجرای شغلشان مرتکب می شوند و از روش فنی متعارف مطابق اصول ثابت خارج می شوند. اتفاق نظر وجود دارد که ماهیت خطا، نوع مسئولیتی را که وجود دارد معین می کند، پس برای تعیین ماهیت مسئولیت صاحبان مشاغل، باید ماهیت خطای آنها را معین نمود. آیا تقصیر ناشی از قرارداد است یا قانون؟ در واقع مسئولیت پیشه وران در اکثر اوقات مسئولیت قراردادی است نه مسئولیت قهری. زیرا آنها برای ارائه و تقدیم خدمات خود به مشتریان به وسیله قرارداد با آنها مرتبط می باشند.^۲ در مسئولیت قراردادی، خطای شغلی در هر جائیکه به تعهدات ناشی از قرارداد اخلاقی وارد آید، بوجود می آید. لذا وقتی که صاحب شغل تعهد خویش را در مقابل شخصی که با وی قرارداد منعقد نموده است نقض نماید، مسئولیت قراردادی بر عهده وی مستقر می شود. عمل و خدمت فنی که پیشه ور به مقتضای قرارداد متعهد به انجام آن می شود بطور معمول تعهد به کوشش در راه تهیه وسایل برای رسیدن به نتیجه معین است و نه انجام و فراهم آوردن آن نتیجه. به عبارت دیگر مفاد التزامی که به عهده گرفته می شود تعهد به وسیله می باشد و نه تعهد به نتیجه. تعهد به کوشش در اینجا در اندازه معینی از سعی و کوشش فنی که همانا رعایت نظامات شغلی می باشد خلاصه می گردد. و این در واقع همان چیزی است که در چارچوب مسئولیت قهری از صاحبان مشاغل خواسته می شود، زیرا به حکم قانون نیز داور ورزش، پزشک، وکیل و مهندس موظف به رعایت نظامهای شغلی خویش هستند. بنابراین قواعد مسئولیت قراردادی با قواعد مسئولیت قهری در این زمینه تشابه دارند. لذا این تردید پیش می آید که آیا مفاد قرارداد خود با مشتری را نقض کرده اند یا حکم قانون را؟

در این گونه موارد، اگر استثناً به قانون تعادل و نظم را که طرفین در نظر داشته اند برهم نزنند زیان دیده اختیار دارد که به قرارداد یا قانون استناد کند. ولی به طور کلی باید این تقصیرها را قراردادی شمرد.

از آنجائیکه خطای شغلی در عدم مواظبت مطابق با اصول حرفه ای می باشد و این تعهد بین مشاغل مختلف تفاوت دارد و حتی بین افراد یک شغل نیز اختلاف هایی وجود دارد لذا ضروری است که معیاری برای ارزیابی خطای شغلی وجود داشته باشد.^۳

۱ - حسین عامر، المسؤولية العقدیه و التقصیریه، ج ۱، ص ۳۷۴

۲ - السنهوری، الوسيط، ج اول، ص ۵۴۷

۳ - ناصر کاتوزیان، الزام های خارج از قرارداد، ص ۳۶۶

معیار خطای شغلی

به دلیل دقایقی که در مشخصات و اوصاف خطای شغلی وجود دارد و اختلاف آن با معیار خطای عادی که معیار معروف خطا بوده و انحراف از رفتار معمولی شخص عادی تعریف شده است، لازم است معیار فنی برای ارزیابی خطای شغلی وجود داشته باشد.

همانطوریکه رفتار شخص عادی معیار وجود خطای عادی است پس اقتضا می کند که در خطای فنی به تناسب صاحبان مشاغل و حرف، رفتار شخص متوسطی از خودشان از لحاظ علمی و صلاحیت و آگاهی^۱، معیار وجود خطا باشد. جایز نیست که این شخص از اصول فنی ثابت و نظامات اصلی شغل خویش تجاوز نماید. منظور از اصول ثابت و مستقر اصولی هستند که در بین رجال فن در آن مناقشه ای وجود ندارد و اکثریت بدان تسلیم بوده و در آن مجادله ای ندارد. اما در مسائل فنی قابل مناقشه وجدان که اجماع اهل فن بر آن مستقر نشده است قاضی نمی تواند با نظر شخصی خود نظریه ای را بر نظریه دیگر ترجیح دهد.^۲

در معیار شخص عادی در خطای قاعده معمول این است که شخص مزبور بدون در نظر گرفتن شرایط و اوضاع و احوال خارجی به عنوان ملاک و معیار قرار داده شود اما در مورد شخص حرفه ای که به عنوان معیار در خطای شغلی در نظر گرفته می شود، برخلاف فرم عادی لازم است اوضاع و احوال خارجی که او را احاطه کرده است نیز در نظر گرفته شود، زیرا در مشاغل فنی سطوح و گروههایی وجود دارد به نحوی که ممکن است یک شغل معین دارای چندین گروه و سطح باشد. لذا باید برای هر یک از آنها معیار فنی خاصی وجود داشته باشد.

نظریه ایجاد خطر

نظریه ایجاد خطر، که خود نیز شعبه‌های گوناگون یافته است، ولی در این که تقصیر در زمره ارکان مسئولیت نیست، همه پیروان آن با هم موافق هستند. پیروان نظریه مسئولیت بی تقصیر از مبانی فلسفی و اجتماعی گوناگون الهام گرفته‌اند، ولی همه در این امر اتفاق نظر دارند که تقصیر در زمره ارکان مسئولیت نیست. به گفته آنان، همین که شخص زبانی به بار آورد، باید آن را جبران کند، خواه کاری که سبب ایجاد ضرر شده است صواب باشد یا خطا. آنچه در این زمینه شایان توجه است، انتساب ضرر به بارآمده به فعالیت مسئول است نه تقصیر او. زیان دیده کافی است ثابت کند که ضرر به او وارد شده و این ضرر ناشی از فعل خواننده دعوی است. پس، به جای اثبات تقصیر، دادرس باید به احراز این رابطه بیندیشد. اجرای فنون حقوقی به این مایه فکری رنگهای مختلف داده، چندان که در نظامهای حقوقی مبتنی بر آن، دامنه و حدود مسئولیت بی تقصیر یکسان نمانده است. ولی، با یک دید کلی، می‌توان نویسندگان پیرو این نظریه را به دو گروه اصلی تقسیم کرد:

- ۱- آنان که به نكوهش از نظریه تقصیر پرداخته و رابطه علت بین ورود ضرر و فعل زیانبار را کافی شناخته‌اند.
- ۲- گروهی که خواسته‌اند معیار دیگری را جانشین (تقصیر) سازند. این گروه، ایجاد خطر را به تنهایی مبنای شایسته‌ای برای مسئولیت نمی‌بینند، و لازم می‌دانند که قیودی بر آن بیفزایند تا چهره اخلاقی نظریه نیز رعایت شود. در واقع، به خراب کردن نظریه تقصیر قناعت نمی‌کنند و می‌خواهند نظام تازه‌ای به جای آن برپا دارند.^۳

رعایت اصل سلسله مراتب و مسئولیت ناشی از نقض آن

۱ - السنهوری، همان، ص ۸۲۴

۲ - عبداللطیف الحسینی، المسئولیه المدنيه عن الاخطاء المهنيه، ص ۷۷

۳ - مازو تنک، مسئولیت مدنی، ص ۳۹۹

رعایت اصل سلسله مراتب

اصل مهمی که در آموزش از اهمیت ویژه ای برخوردار است رعایت سلسله مراتب کمی و کیفی حرکات است. عدم رعایت این مورد ممکن است موجب صدمه شود و داور مسئول پیامدهای آن خواهد بود. به عنوان مثال در کوهنوردی اعزام شخصی که سابقه ناچیزی در اجرای کارهای فنی و زمستانی دارد یا بر اصول کمک های اولیه، کار با قطب نما و حمل مصدوم مسلط نیست، به هیمالیا و دیگر رشته کوههای بزرگ قصور به شمار می رود. برای اجرای هر حرکت، ورزشکاران باید اولاً از آمادگی عمومی لازم برخوردار باشند. ثانیاً باید حرکات و مهارت را طوری آموزش داد که از نظر علمی و عرفی مورد عمل است به عبارت روشنتر از انجام و یا ارجاع حرکاتی که ورزشکار حرکت مقدم بر آن را نمی داند، پرهیز کرد مانند انجام حرکات ورزشی سنگین قبل از حرکات سبک و مقدماتی زیرا عدم رعایت این قاعده ممکن است موجب صدمه شود چون این بی توجهی از نظر علم حقوق تقصیر محسوب می شود، داور مسئول پیامدهای قانونی آن خواهد بود.¹

بنابراین رعایت اصل سلسله مراتب حرکات و مهارتها از سوی داوران یک ضرورت عقلی است که عدم توجه به آن می تواند موجب مسئولیت قانونی شود.

۳-۲-۱-۲- مسئولیت ناشی از نقض تعهد

رعایت اصل سلسله مراتب حرکات و مهارت ها از سوی داوران ضروری است و در صورت عدم رعایت داور مسئول پیامدهای قانونی آن خواهد بود. گاهی تصور می شود که می توان با عدم رعایت سلسله مراتب مهارتها و ایجاد یک جهش حرکتی، شجاعت، شهامت و یادگیری را تسریع و تسهیل نمود. این تصور صرف نظر از اینکه از جهت علمی می تواند صحیح باشد یا نه، از جنبه حقوقی یک بی احتیاطی است. مثلاً اگر داور شنا یک مبتدی را قبل از آموزش حرکات مقدماتی تعلیم شنا مثل سر خوردن، ناگهان به داخل قسمت عمیق استخر پرتاب کند و یا شناگر جوانی را که به تازگی شیرجه از روی سکوی یک متر را فراگرفته از تخته ۵ متر ملزم به شیرجه نماید و در هر دو مورد صدماتی وارد آید، داور مقصر و ضامن است.

به عنوان مثال صرف ورزش ژیمناستیک اقتضا دارد که ژیمناست قبل از اینکه اجازه حرکت روی ترامپولین را داشته باشد باید حدود ۳ ماه بطور مستمر در تمرینات بدن سازی، حرکات زمینی مانند غلط زدن و نیز پاره ای از حرکات روی بارفیکس، پارالل، دارحلقه شرکت کرده و آمادگی لازم را کسب نماید. حال چنانچه داور بدون توجه به سلسله مراتب به ورزشکاری که فاقد این آمادگی است اجازه حرکت روی ترامپولین را بدهد و بر اثر سقوط از روی آن دچار شکستگی یا ضربه مغزی شود آیا هیچ تردیدی در بی احتیاطی چنین داور وجود دارد؟ در پرونده ای داور ورزشی به دو جوان نیرومند اجازه می دهد که در دو راند با یکدیگر مبارزه نمایند و خود در جایگاه تماشاگران به نظاره می نشیند و در نتیجه یکی از این دو مشت زن جوان بی مهارت از ناحیه شقیقه مجروح و دچار خونریزی مغزی می شود و متعاقباً بر علیه داور ورزش شکایت به دادگاه می برد. دادگاه پس از بررسی چنین حکم می دهد که انجام مراقبتهای معقول به منظور جلوگیری از ایراد صدمه از وظایف معلم است و می بایست ورزشکار را قبل از اینکه به تمرین یک ورزش خطرناک بپردازند، از خطرات آن آگاه می نمود زیرا بسیار دیده شده که حتی مشت زنان ماهر بارها مصدوم و مجروح گردیده اند و اگر واقعا دلیل معقولی اجازه چنین تمرینی را توجیه می نمود، می بایستی به این جوانان اصول دفاعی آموخته می شد در حالی که شواهد نشان می دهد که این در حقیقت یک مبارزه بوده

است و لذا مدارک نشانگر قصور داور در انجام وظیفه آموزشی بوده و مرتکب بی احتیاطی گردیده است بنابراین جوان مصدوم مستحق دریافت خسارات وارده به خود می‌باشد.^۱

سازماندهی و تجانس در فعالیت های ورزشی

سازماندهی از اصول مدیریت است. در امر ورزش این اصل بسیار ضروری است و همانند سایر امور بدون انجام آن نتیجه مورد نظر بدست نخواهد آمد و در صورت عدم سازماندهی اینکه زمینه بسیار مناسبی برای وقوع سوانح در فعالیتهای ورزشی بوجود خواهد آمد و از این روست که تعلیم مدیریت به داوران ورزش از اهم موضوعات آموزشی می‌باشد. از نظر حقوق ضعف یا قوت مدیریت داور ورزش در سازماندهی فعالیتهای ورزشی همانند سایر موارد سابق‌الذکر به خودی خود مورد توجه نمی‌باشد، ولی چنانچه حادثه نتیجه ضعف سازماندهی باشد، آنگاه داور ورزش باید پاسخگوی حوادث پیش آمده باشد.^۲

وظیفه مراقبت که برعهده داور و یا معلم ورزشی قرارداد گاهی در چهره ضرورت سازماندهی متجلی می‌شود. منظور از سازماندهی فعالیت ورزشی، اعمال مدیریتی است که بتوان با تفکیک ورزشکاران از نظر سنی، مهارت و نوع فعالیت به گونه‌ای اقدام کرد که از وقوع حادثه جلوگیری شود. این وظیفه در مدارس ما از ضرورت بیشتری برخوردار است. با توجه به کمبود معلمین ورزش در آموزش و پرورش گاهی تعداد انبوهی از ورزشکاران در ساعت ورزش تنها به یک معلم ورزش سپرده می‌شوند. در چنین مواردی معلم ورزش باید با توجه به مجموعه شرایط موجود از قبیل سن، مهارت، قد، وزن، نوع ورزش، امکانات و غیره برنامه‌ریزی نماید. واگذاری امور به اختیار دانش آموزان و عدم مداخله در سازماندهی اگر منجر به حادثه شود معلم ورزش ضامن است.

فعالیت‌های ورزشی که در جوار یکدیگر انجام می‌شود باید متجانس باشد و از اشکال دیگر وظیفه مراقبت است. منظور از تجانس فعالیتهای ورزشی این است که ورزش‌های خطرناک باید در فضائی کاملاً جدا از دیگر فعالیتهای ورزشی انجام گیرد. به عنوان مثال انجام ورزش‌هایی مانند والیبال، بسکتبال و هندبال که علی‌الاصول خطرناک نیستند در کنار یکدیگر در عرف ورزشی بلامانع است زیرا این ورزش‌ها از این نظر با یکدیگر متجانس هستند ولی اجازه بازی فوتبال به ورزشکاران در یک نیمه زمین در حالی که در نیمه دیگر عده‌ای به تمرین پرتاب‌ها مانند وزنه، چکش، غیره و امثال آن مشغول هستند مردود است و از مصادیق بارز تقصیر داور است زیرا خطر مصدوم شدن آنها در اثر اصابت وزنه، دیسک، چکش و غیره کاملاً قابل پیش‌بینی است و از یک داور متعارف انتظار می‌رود که با توجه به خطر قابل پیش‌بینی اجازه چنین فعالیتهایی را ندهد. عدم تجانس در ورزش لزوماً مربوط به دو رشته ورزشی مختلف نیست گاهی حتی در یک رشته ورزشی بعضی فعالیتهای با یکدیگر نامتجانس هستند. به عنوان مثال پرتاب دیسک یکی از رشته‌های ورزش دو و میدانی است.

تعهد نسبت به ورزشکاران و مسئولیت ناشی از نقض تعهد

داوران باید با اعمال مراقبت متعارف از ایجاد خطرهای قابل پیش‌بینی برای ورزشکاران جلوگیری کنند و البته معیار عرف در هر ورزش فرق دارد و میزان آن در فعالیتهای ورزشی خشن افزایش خواهد یافت. در مجموع، داوران وظیفه دارند برای ایمنی بازیکنان خود مراقبت متعارف را به عمل آورند. داوران را می‌توان به دلیل نقض بعضی وظایف خاص مسئول دانست. به طور کلی باید گفت که آنان موظفند با توجه به روشهای ایمنی و یا راه‌هایی که صدمات را به حداقل می‌رساند، به ورزشکاران خود آموزش دهند و نیز برای آنها تجهیزات حفاظتی ایمن و مناسبی تهیه کنند. و مبنای این وظیفه می‌تواند قرارداد و یا قانون

^۱ - بیوچر، مبانی تربیت بدنی، ترجمه احمد آزاد، ص ۴۹۳

^۲ - حسین آقائی، حقوق ورزشی و مسئولیتهای قانونی آن، ص ۱۲۸

باشد. در صورتی که ورزشکار مصدوم هنوز سلامتی‌اش را بازیافته باشد و خطر صدمه وی در صورت بازی دوباره تشدید شود، نباید از سوی داوران مجبور به انجام فعالیت‌های ورزشی گردد. داوران همچنین ملزم به تدارک کمک‌های پزشکی هستند. به عنوان مثال در صورتی که داور در جلب کمک‌های پزشکی به طریق مقتضی و بموقع برای بازیکنی که ضربه شدیدی خورده، اقدام نکند مسئول خواهد بود.^۱

اصل اطمینان از سلامتی جسمی ورزشکاران و مراقبت و مسئولیت ناشی از نقض آن

تربیت بدنی فرآیندی است آموزشی- تربیتی که هدف آن بهبود بخشیدن به اجراء و رشد انسان از طریق فعالیت‌های جسمانی است^۲ و حرکت زیربنای تربیت بدنی است. بنابراین شرط لازم برای دستیابی به این هدف سلامتی کسی است که می‌خواهد از طریق ورزش اقدام نماید و آنگاه که ورزشکار تحت نظر معلم یا داور به فعالیت می‌پردازد این تکلیف یعنی احراز سلامت بر عهده اوست و موظف است قبل از ارجاع هر حرکتی به ورزشکار از سلامت او اطمینان حاصل کند. نحوه کسب اطلاع داور از سلامت ورزشکار محدود نیست ولی در مورد هر گروهی از آنها اقدامات ویژه‌ای ضروری است. از نظر حقوق ورزشی تشخیص بیماری ورزشکاران از وظایف معلمین ورزش نیست ولی چون اولین اثر فعالیت ورزشی رافع تکلیف و مسئولیت آنها نیست و چنانچه به ورزشکاری که دچار ناراحتی است اجازه فعالیت ورزشی داده شود و یا او را ملزم نمایند و در اثر همین ناتوانی به دانش آموز صدمه ای وارد شود، استناد به اظهارات یک طفل رافع مسئولیت نخواهد بود. در عین حال تأییدیه پزشک مبنی بر سلامت دانش آموز هرگز به معنای این نیست که می‌توان به وی بدون توجه به آمادگی‌های قبلی، فعالیت ورزشی سنگینی را ارجاع نمود و لذا مفهوم حقوقی سلامتی ورزشکار صرفاً متضمن این معنا است که وی آمادگی شروع به فعالیت‌های ورزشی را دارد. به همین دلیل معلمین ورزش باید در جریان فعالیت‌های ورزشی به طور مستمر به واکنش غیرعادی ورزشکاران در مقابل حرکت‌های مختلف، حساس بوده و با اتخاذ تدابیر مقتضی به وظیفه مراقبتی خود عمل و از بروز حادثه جلوگیری نمایند.

خلاصه این که هرگونه بی‌توجهی معلمین ورزش به اطمینان از سلامتی دانش آموز قبل از پرداختن به فعالیت ورزشی بی‌احتیاطی محسوب و زمینه ساز مسئولیت قانونی آنها خواهد بود. بهتر است که در صورت بروز حادثه برای ورزشکاران در فعالیت‌های ورزشی یا غیر آنها مانند شکستگی، ضربه مغزی، اغماء و امثال آنها بدون ارائه مجوز پزشکی از فعالیت مجدد آنها قویا جلوگیری شود.^۳

چنانچه داور وظیفه مراقبت متعارف در مورد ورزشکاران تحت نظارت خود را به انجام رساند، تقصیری متوجه او نخواهد بود. از مصادیق دیگر این وظیفه، آموزش مناسب از طریق توضیح برای ورزشکاران است که چگونه بازی کنند و باید برای داور بدقت محرز شود که ورزشکاران در شرایط بدنی مطلوب قرار دارند. بنابراین چنانچه داوران در به حداقل رساندن احتمال وقوع صدمات، اقدامات متعارف را به عمل آورند وظیفه مذکور را باید انجام یافته تلقی کرد. آموزش متناسب و کافی به بازیکن یک امر الزامی است، و چنانچه داور در اجرای مراقبت متعارف برای حفاظت از بازیکنان خود کوتاهی کند و صدمه، ناشی از این قصور باشد در مسئولیت او تردیدی نخواهد بود.

برای داور و معلم آموزش دهنده ورزش داشتن صلاحیت لازم، ولی کافی نبوده گرچه داشتن صلاحیت الزامی است و صلاحیت را می‌توان به دارا بودن اطلاعات و آگاهی از تمامی ورزش مورد نظر و مقررات آن شرط کافی سوای صلاحیت داشتن سلامتی و

۱ - والتر جی. چامپیون، مبانی حقوق ورزشها، ترجمه حسین آقائی نیا، ص ۸۲

۲ - حسین آقائی نیا، حقوق ورزشی، ص ۴۷

۳ - ناصر کاتوزیان، الزام های خارج از قرارداد، ص ۳۹۵

توجه به سلامت ورزشکار در فعالیتهای ورزشی است داور با صلاحیت باید قبل از شروع به ورزش از سلامت ورزشکار و شاگرد خود مطمئن باشد و پس از حصول اطمینان در این مورد او را آموزش دهد. سوالی که در اینجا به ذهن می رسد این است که آیا صرف داشتن صلاحیت آموزشی و اخلاقی کافی برای مصونیت از مسئولیت خواهد بود؟ پاسخ منفی است زیرا اگر داشتن صلاحیت کافی باشد، پذیرفته‌ایم که چنین اشخاصی هیچگاه مسئولیت قانونی نخواهد داشت، که فرض نادرستی است.

بازدید از وسایل شخصی (ورزشی) ورزشکاران

یکی دیگر از وظایف داوران بازدید از وسایل شخصی (ورزشی) ورزشکاران است که بر طبق مقررات ورزشکاران ملزم به استفاده از آنها در مسابقات ورزشی می باشند و ورزشکاران نمی توانند بدون این وسایل در مسابقات شرکت نمایند. وسایل شخصی در رشته های مختلف متفاوت است اما می توان به مواردی همچون دستکش، کفش، هوگو، ساق بند، کلاه ایمنی و ... در رشته های مختلف اشاره نمود.

برای مثال طبق قوانین و مقررات فوتبال بازیکن نباید کفشی بپوشد که برای دیگران خطرساز باشد و پل های کفش باید از چرم یا لاستیک ساخته شده و نباید کمتر از ۱۲/۷ میلیمتر پهنا داشته باشد و به طور کلی ارتفاع استوک ها و پل ها بیش از ۱۹ میلیمتر نباشد. طبق قوانین و مقررات داوری کبدی ورزشکاران نمی توانند از وسایلی استفاده کنند که برای خود یا بازیکنان خطر داشته باشد (از قبیل جواهرات). این قانون در رشته کشتی هم صدق می کند و کشتی گیران نمی توانند از وسایلی همچون ساعت و انگشتر در حین مسابقه استفاده نمایند. ضمناً نمی توانند از زانوبندی که گیره های فلزی دارد استفاده نمایند در رشته ورزشی بوکس دستکش بوکس باید توسط داور بازرسی شود تا در آن اشیا غیرمجاز و فلزی جاسازی نشده باشد پس داور موظف است قبل از شروع مسابقه از وسایل ورزشکاران بازدید و ورزشکاران را از استفاده از وسایل غیرمجاز و ممنوعه منع سازد زیرا که بی توجهی در بازدید از وسایل تقصیر محسوب می شود.

بازدید و بازرسی از بدن ورزشکار

گاهی بازدید، از بدن خود ورزشکار است و می تواند شامل ناخن ها، روغنی بودن بدن، موها و ... باشد. برای مثال در رشته های کشتی و کبدی که رکن اصلی آنها درگیر شدن حریفان با یکدیگر است ناخن ها باید کوتاه باشد و همچنین بدن ورزشکار نباید روغنی و چرب باشد.

کارت بیمه ورزشی و کارت شناسایی ورزشکاران

داوران می بایست کارت بیمه ورزشی و کارت شناسایی ورزشکاران را بررسی نمایند و بعد اجازه شروع مسابقه را به ورزشکاران بدهند. این موارد بیشتر زمانی مشهود است که مسابقات در رده سنی مشخص از قبیل نونهالان و نوجوانان برگزار می گردد که با دقت نظر داوران از سوء استفاده افراد سودجو جلوگیری می شود.

رعایت مقررات ایمنی توسط داوران ورزشی

بهتر است داوران قبل از شروع مسابقه مقررات ایمنی را رعایت نمایند تا عاملی برای کاهش حوادث ورزشی باشد. از جمله می توان به موارد زیر اشاره نمود. بخاری گازی در فاصله نزدیک با زمین ورزش نباشد، مقررات ایمنی در سیم کشی های برق محل مسابقه رعایت شده باشد، اشیاء خطرناک، فلزات نوک تیز، مصالح ساختمانی در اطراف محل و زمین مسابقه نباشد و بعد از مطمئن شدن از حضور پزشک، مسابقه را شروع نمایند.

کمیته داورى سازماندهی جام باشگاه های جهان

کمیته سازماندهی داورى در جام باشگاه های جهان، مسئول برگزاری جام باشگاه های جهان مطابق با مقررات مسابقات، لیست شرایط و توافق با فدراسیون کشور میزبان است.^۱

کمیته داوران

کمیته داوران، قوانین بازی را پیاده سازی و تفسیر کرده و می تواند اصلاحیه هایی بر قوانین را به کمیته اجرایی پیشنهاد دهد. این کمیته، داوران و کم داوران را برای نابقات سازماندهی شده توسط فیفا تعیین می کند. کمیته داوران از یک کمیته فرعی مسابقات و کمیته فرعی توسعه داورى تشکیل شده و به کمیته اجرایی فیفا در تمام زمینه های مرتبط با داورى، داوران و کمک داوران مشاوره و کمک دهند. از مهم ترین وظایف این کمیته، پیشنهاد هرگونه اصلاحیه ای بر قوانین به کمیته اجرایی جهت ارائه به بُرد بین المللی اتحادیه فوتبال است.^۲

کمیته فوتبال

کمیته فوتبال به مسائل فوتبال، علی الخصوص ساختار بازی و رابطه بین باشگاه ها، لیگ، اعضا، کنفدراسیون ها و فیفا پرداخته و جنبه های پایه آموزش فوتبال و توسعه فنی را تحلیل می کند. این کمیته علاوه بر رئیس و نایب رئیس، از بازیکنان، داوران، مربیان، مدیران، متخصصین پزشکی و دیگر افراد منتخب از جهان فوتبال تشکیل می شود. از مهم ترین وظایف این کمیته می توان به موارد زیر اشاره کرد :

- ترویج فوتبال

- مقابله با عناصری که فوتبال را تهدید می کند

- توصیه هایی برای ترویج محیطی سالم در فوتبال

- نگهبانی از اصول فوتبال

کمیته پزشکی

کمیته پزشکی با تمام جنبه های پزشکی فوتبال سر و کار دارد. اعضای کمیته پزشکی در حوزه پزشکی ورزشی دارای صلاحیت هستند و تخصص پزشکی مرتبط با فوتبال دارند. از مهم ترین وظایف این کمیته ؛ ارائه مشاوره به واحد ضد دوپینگ فیفا در ارتباط با تنظیم مقررات ضد دو پینگ، ثبت و نظارت بر جنبه های پزشکی هر تست مثبت و گزارش به کمیته انضباطی فیفا، تشویق به ایجاد و توسعه آزمایشگاه های ضد دوپینگ در حوزه های فدراسیون عضو.

نتیجه گیری

لزوم یک زندگی اجتماعی موفق رعایت هنجارها و ارزشهای جامعه توسط اشخاص می باشد که مسلماً با محدودیتهایی همراه خواهد بود. برخی از این محدودیت ها زاییده قرارداد بوده و پاره ای، از آداب و رسوم و عرف حاکم ناشی می شود. نادیده گرفتن مفاد قرارداد موجب مسئولیت قراردادی و عدم رعایت مقتضیات عرف بوجود آورنده مسئولیت مدنی است. داوران ورزشی در قالب قراردادی که در راستای شغل خود با سازمانها و باشگاه های ورزشی منعقد می کنند، متعهد به مفاد قرارداد بوده و نقض تعهدات قراردادی، آنها را در قالب قرارداد و طبق مفاد آن ضامن و ملزم به جبران خسارت می نماید داوران ورزشی علاوه

۱ - الحسینی، ۱۳۹۰: ۱۲۹

۲ - بی تا، ۱۳۹۰: ۹۶

بر التزام به مفاد قراردادهایی که در آن دخیلند، باید الزامات شغلی و مقررات عام حاکم بر روابط اجتماعی را در حین انجام وظیفه و شغل رعایت نموده، در تعامل با سازمانهای ورزشی، ورزشکاران و بطور کلی تمام اشخاص حقیقی و حقوقی که از لحاظ شغلی با آنها در ارتباط هستند، خود را مقید به رعایت آن مقررات و الزامات نمایند. نادیده گرفتن قوانین ناظر بر مسئولیت مدنی و موازن شغلی مربیگری چنانچه منجر به ورود خسارت شود، داور را مسئول و ملزم به جبران خسارت در قبال اشخاص زیان دیده می نماید چنانچه راجع به داوران رشته ورزشی خاص، مقررات معینی وجود داشته باشد، نحوه و میزان ضمان و چگونگی جبران خسارت طبق همان مقررات خاص تعیین می شود و در غیر این صورت مقررات عام مسئولیت مدنی اعم از مقررات غصب و اتلاف مذکور در قانون مدنی و موازن در قانون مسئولیت مدنی حاکم خواهد بود. به نظر میرسد با توجه به فقدان قانون خاص راجع به مسئولیت مدنی داوران ورزشی از یک سو و دستور رئیس قوه قضاییه در سال ۸۲ مبنی بر ایجاد محاکم خاص رسیدگی به تخلفات ورزشی و اقدام قانونگذار به وضع مقررات خاص مربوط به مسئولیت مدنی داوران ورزشی به گونه ای که ویژگی و مشخصات و خاص رشته ورزشی هم مورد توجه قرار گیرد امری پسندیده و ضروری می باشد. بیش و پیش از هر چیز برای تبیین موضع نیاز بود به شرح ما وقع پرداخته شود که در حد امکان با استفاده از منابع خبری و تحلیل حقوقی، وضعیتی که منجر به تأثیر گذاری فیفا بر حقوق داخلی ایران (علیرغم میل مقامات سیاسی از جمله سازمان تربیت بدنی) گشت، تشریح شد. در حقیقت با پذیرش شرایط فیفا از سوی دولت ایران، این سازمان غیر دولتی توانست بدون آنکه ضمانت اجرای بین المللی به معنی اخص کلمه (یعنی تصمیم گیری برای دولتها مثل آنچه شورای امنیت در اختیار دارد) و بی آنکه مبانی حقوقی کافی برای دخالت در روند تصمیم گیری و قانون گذاری دولت ایران داشته باشد با استفاده از ابزار افکار عمومی، خواسته های نسبتاً منطقی خود را محقق سازد. تغییرات مورد نظر فیفا (چه در مورد ایران و چه در سایر موارد) در ساختار و عملکرد فدراسیون ملی که باید نهادهای غیر دولتی و نماینده ملی فوتبال کشورشان در جهان باشند، تغییراتی در راستای منافع عمومی ورزش در جهان است. فیفا معتقد است استقلال سازمانهای ورزشی از دولتها و امور سیاسی می تواند تا حدودی به «پاک» ماند ورزش و پیشگیری از سوء استفاده های احتمالی از آن کمک کند. خواسته های فیفا، نمی تواند سیاسی تلقی شود، زیرا این سازمان در ابتدای مطرح شدن اخراج ایران از جام جهانی به خاطر پرونده انرژی هسته ای با چنین پیشنهادی قاطعانه برخورد کرد و پاسخ منفی داد. همچنین ایران، تنها کشوری نبوده، نیست و نخواهد بود که فیفا خواستار اعمال چنین تغییراتی در آن می وشد، بلکه یونان (قهرمان اروپا)، پرتغال (تیم چهارم جام جهانی)، اسپانیا و بسیاری دیگر از کشورهای نیز از هشدارها، تهدیدها و حتی اعمال مجازتهای فیفا در امان نمانده اند. گرچه ممکن است گفته شود فیفا شاید در برابر دخالت های دولتی در برخی کشورهای که فوتبال مانند سایر شوون مدیریتی و اجتماعی در آنها به صورت غیر دموکراتیک اداره می شود، سرسختی چندان نشان نمی دهد، اما این امر شاید بیشتر ناشی از آن باشد که مقامات سیاسی آن کشورها به طور مستقیم یا آشکارا به دخالت هایی که ناقض استقلال حرفه ای و ذاتی یک سازمان غیر دولتی باشد، اقدام نمی کنند و در مورد ایران نیز شاید اگر برکناری عجولانه رئیس فدراسیون پیش نمی آمد چنین واکنش تند و همراه با ضرب الاجل از سوی فیفا دیده نمی شد.

منابع و مآخذ

- اساسنامه فدراسیون بین المللی دو و میدانی آماتور
- آقای، سید داوود، (۱۳۸۳) *حقوق سازمان های بین المللی*، چاپ سوم، تهران، پیام نور.
- آقای نیا (حسین)، حقوق ورزشی و مسئولیت قانونی آن، چ اول، انتشارات دادگستر، تهران، ۱۳۹۰.
- آقای نیا (حسین)، حقوق ورزشی، چ دهم، انتشارات میزان، تهران، ۱۴۰۱.
- آقای نیا، حسین؛ (۱۳۸۸) *حقوق ورزشی*، چاپ دهم، تهران: نشر میزان.
- آقای نیا، حسین (۱۳۹۱) *حقوق ورزشی*، تهران انتشارات مجد.
- آل کاشف الغطاء (محمد حسین)، *تحریر المجله، انتشارات المکتبه المرتضویه، بی جا، بی تا*
- باریکلو (علی رضا)، *مسئولیت مدنی*، چ اول، انتشارات میزان، تهران، ۱۴۰۱.
- بجنوردی (محمد کاظم)، *القواعد الفقهیه، ج اول، انتشارات اسلامی، بی تا*
- بیوچر (چارلز)، *مبانی تربیت بدنی*، (ترجمه احمد آزاد)، انتشارات کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران، ۱۴۰۰.
- الحسینی (عبد الطیف)، *المسئولیت المدنیه عن الاخطاء المهنيه، بی تا، بی جا*
- حسینی نیک (عباس)، *مجموعه قوانین مجد، چ چهاردهم، انتشارات مجد، تهران، ۱۳۹۷.*
- خراسانی (کاظم)، *کفایه الاصول، ج دوم، انتشارات طاهر، بی تا*
- دهخدا (علی اکبر)، *لغت نامه دهخدا، چ دوم، ج اول، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.*
- الذنون (حسن علی)، *المبسوط فی المسئولیت المدنیه، بی تا، بی جا*
- رحمت، محمدرضا، (۱۳۹۴)، *پیشگیری از جرم و راهکارهای نوین پیشگیری از جرم*، تهران، نشر میزان.
- زمانی سید قاسم، (۱۴۰۰) *حقوق سازمان های بین المللی* : شخصیت، مسئولیت، مصونیت، تهران، مؤسسه مطالعات و پژوهش های حقوقی شهر دانش.
- سلیمی، محمود (۱۳۹۱) *حوادث ناشی از عملیات ورزشی*. تهران نشر بینه
- السنهوری (عبدالرزاق)، الوسیط، (ترجمه سید مهدی دادمرزی - محمد حسین دانش کیا)، ج اول، انتشارات دانشگاه قم، بی تا
- صادقیان، اسماعیل (۱۳۹۳)؛ *خسونت در ورزشگاه ها، انتشارات نشر دانش.*
- صفایی (سید حسین)، *مفهوم تقصیر سنگین، مجله حقوقی، دانشگاه تهران، ش ۴ سمعی (یحیی)، مقاله شرط عدم مسئولیت، مجله کانون وکلا، ش ۸.*
- عامر (حسین)، *مسئولیت العقدیه و التقصیریه، ج اول، انتشارات دارالفکر بیروت، ۱۹۹۸*
- قوانین و مقررات بین المللی بسکتبال
- قوانین و مقررات بین المللی شنا
- قوانین و مقررات داوری فوتبال
- کاتوزیان (ناصر)، *الزام های خارج از قرارداد، ج اول، چ چهارم، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۹۴.*
- کاتوزیان (ناصر)، *حقوق مدنی، ضمان قهری، چ دوم، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۹.*
- کاتوزیان (ناصر)، *عقود معین، ج چهارم، انتشارات گنج دانش، تهران، ۱۳۶۵.*
- کاتوزیان (ناصر)، *گامی به سوی عدالت، انتشارات میزان، ۱۳۹۷.*

- کلینی (ابوجعفر)، اصول کافی، ج پنجم، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، بی تا
مقررات بین المللی داوری کشتی
موسی زاده، رضا، (۱۳۹۵) حقوق سازمان های بین المللی، تهران، پاشنگ.
نوربها، رضا؛ (۱۴۰۲) زمینه حقوق جزای عمومی، چاپ دوازدهم، تهران : نشر گنج دانش.
والتر جی چامپیون (جونیور)، مبانی حقوق ورزشها، (ترجمه حسین آقایی نیا)، چ پنجم، انتشارات دادگستر، تهران، ۱۳۹۸.
هاشمی نوربخش، (۱۳۹۲) ورزش/از دیدگاه اسلام، تهران انتشارات قائم.

Civil Liability of Sports Referees in Iranian Law and International Sports Documents

Mohammad Rezaei¹, Majid Rahmani²

¹ Master's Degree Student, Department of Private Law, Islamic Azad University, Noorabad Branch, Momsani, Iran

² Assistant Professor and Faculty, Department of Private Law, Islamic Azad University, Noorabad Branch, Momsani, Iran

Abstract

Sports activities, especially when carried out in the form of professional sports, may cause physical harm to athletes. Some of these damages are caused by the breach of contractual obligations and sometimes occur without a contract. The cause of the damage may be the athlete's act or omission (fault) or the damage may be caused by the referee's fault, which gives rise to their liability and compulsory liability. In Imami jurisprudence, loss and damage are recognized as the foundations and sources of civil liability, and according to which sports referees, including rescue divers, are responsible for compensating for damage caused by their own fault under certain conditions. The statutory laws of various countries also refer to the civil liability of sports referees. In Iranian law, liability arising from sports accidents was specifically included in the Penal Code in 1973 and was codified in the Islamic Penal Code in 1991.

Keywords: Civil Liability, Sports Referees, Sports Accidents and Operations, Sports Referee's Fault, Iranian Law and International Sports Documents
